

การสื่อสารของกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ THE COMMUNICATION THROUGH SOCIAL MEDIA OF FANCLUB MORLUM PERFORMERS

สันดุสิตธี บรวิงษ์ตระกูล^{1*}
Sandusit Broewongtrakhul^{1*}

¹ อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

¹ Faculty of Communication Arts, Rambhai Barni Rajabhat University.

* Corresponding author, E-mail: sandusit.13@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารของกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (InDepth Interview) และการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารต่าง ๆ และรูปแบบของเว็บไซต์เนื้อหาจากบอร์ดหรือกระดานสนทนาของสื่อสังคมออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนและกลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับหมอลำเรื่องต่อกลอนทั้งสองกลุ่มนี้ล้วนแล้วเป็นแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนด้วยกันทั้งนั้น การสื่อสารนั้นเพื่อที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมที่ดีงามของภาคอีสานเอาไว้ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีสมัยใหม่จะเข้ามาก็ไม่ทำให้สื่อพื้นบ้านอีสานหายไป แต่กลับตรงกันข้ามสื่อสมัยใหม่ยังทำให้หมอลำเรื่องต่อกลอนเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเจ้าของคณะหมอลำเรื่องต่อกลอนนำข้อเสนอแนะของกลุ่มแฟนคลับที่พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์มาปรับและพัฒนาให้ดีขึ้น

ทั้งนี้คณะหมอลำเรื่องต่อกลอนต้องมีการปรับเปลี่ยนการแสดงรวมถึงการต่อร้องกับกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนเพราะการที่หมอลำเรื่องต่อกลอนจะอยู่รอดนั้นกลุ่มแฟนคลับเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก

คำสำคัญ: หมอลำเรื่องต่อกลอน สื่อสังคมออนไลน์ แฟนคลับ

Abstract

Research on “The Communication through social media of fan club MORLUM performers” is a qualitative research by means of in-depth interviews study and analysis of documents and forms of content sites from forums or discussion boards of social media.

The results revealed that the MORLUM fans to latch and site administrators about the MORLUM verse on both of these groups are already fans of the MORLUM secure communication with them in order to preserve it. Cultural pretty good out of the east, although the technology will not make local folk media to new media, but the opposite has given the MORLUM by continuing the development of the lead MORLUM.

The recommendations of the group of fans, talk, exchange ideas with each other through social media be adapted and improved.

The admin of this verse must be adjusted to the show included a settlement with the singer's fans to bolt because of the MORLUM to survive the group of fans is a very important factor.

Keywords: Malum performers, social media, Fanclub

บทนำ

ปัจจุบันผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกมีจำนวนมาก อินเทอร์เน็ตกลายเป็นแหล่งแห่งการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ใหญ่ที่สุดในโลก และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อสารจากยุคการสื่อสารแบบดั้งเดิมในโลกแห่งความเป็นจริง เช่น การพบปะพูดคุยสนทนาแบบเห็นหน้าเห็นภาพ พบเจอตัวกันของกลุ่มสนทนาหรือการเขียนหรือส่งจดหมายทางไปรษณีย์ เป็นต้น มาสู่การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในยุคดิจิทัลแห่งโลกเสมือนจริง (Virtual World) ก่อให้เกิดยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดนทำให้คนจำนวนมากทั่วโลกมีการดำเนินชีวิตทั้งในสังคมของโลกแห่งความเป็นจริงและสังคมแห่งโลกเสมือนจริง เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) ได้กลายเป็นปรากฏการณ์ของการเชื่อมต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลในโลกอินเทอร์เน็ตโดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างชุมชนออนไลน์ ซึ่งทำให้ผู้คนสามารถที่จะแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลตามประโยชน์กิจกรรมหรือความสนใจเฉพาะเรื่องซึ่งกันและกัน จนในปัจจุบันนักการตลาดได้มองเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นสื่อใหม่ประเภทหนึ่ง โดยพวกเขาเปลี่ยนจากการเรียกเครือข่ายสังคมออนไลน์มาเป็นสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อใหม่ที่เป็นที่นิยมมากจนกลายเป็นวัฒนธรรมส่วนหนึ่งของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพราะเครือข่ายสังคมออนไลน์เปรียบเสมือนเป็นบริการพื้นฐานของเว็บไซต์ที่ผู้ใช้สามารถแสดงให้เป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไปโดยการสร้างหน้าต่าง หรือเว็บไซต์ (Web Page) ของตัวเองและอนุญาตให้ผู้อื่นที่ใช้บริการเครือข่ายเดียวกันเข้าร่วมแบ่งปันประสบการณ์กับผู้ใช้คนอื่นได้เหมือนเป็นหนึ่งเรื่องที่มีสื่อสังคมออนไลน์ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันมากสื่อสังคมออนไลน์เช่น www.luktungmohlum.com, www.esanguide.com, www.mohlumfanclub.com, www.esan100percent.com เป็นต้น สื่อสังคม ออนไลน์ที่ได้กล่าวมานั้นได้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับหมอลำเรื่องต่อกลอนไว้มากมาย ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์สามารถดูข้อมูลได้ไม่ว่าจะเป็นคิวการแสดง ภาพการแสดง ชมการถ่ายทอดสดการแสดง รวมถึงแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่มที่นิยมหมอลำด้วยกันสำหรับหมอลำนั้นเป็นศิลปะการขับร้องเพลงพื้นบ้านและการแสดงพื้นบ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความหมาย 2 อย่าง 1) หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญในการขับลำนำหรือการขับร้องโดยการท่องจำจากกลอนลำหรือบทกลอนที่มีผู้ประพันธ์ขึ้นเป็นภาษาถิ่นอีสาน และ 2) หมายถึงศิลปะการแสดงพื้นเมืองหรือมหรสพอย่างหนึ่งของชาวอีสานการเปล่งเสียงขับร้องก็ได้หมอลำกำเนิดขึ้นครั้งแรกเมื่อใดไม่มีหลักฐานแน่ชัดเพราะไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแต่สันนิษฐานว่าอาจเกิดจากการสวดอ้อนวอนความเชื่อเรื่องผีฟ้าผีดินและผีบรรพบุรุษตามความเชื่อดั้งเดิมหรือเกิดจากธรรมเนียมการอ่านหนังสือผูก(วรรณกรรมพื้นบ้านที่มีการจารลงในใบลาน) และการเทศน์ลำหนังสือผูกของพระสงฆ์หรือเกิดจากการเกี่ยวพาราสีของหนุ่มสาวเนื่องในโอกาสต่าง ๆ

หลังจากนั้นหมอลำก็พัฒนาอย่างต่อเนื่องและได้รับอิทธิพลจากละครและลิเกของภาคกลางจึงกลายเป็นหมอลำเรื่องต่อกลอนหรือหมอลำหมู่หมอลำคณะแรกของประเทศไทยคือ รัตนศิลป์อินตาไทยราษฎร์ซึ่งการแสดงระยะแรกใช้เครื่องดนตรีประเภทกลองโทนแคนฉิ่ง และฉาบประกอบการแสดง

เท่านั้น (วิวัฒน์วงศ์ หาญสุริย์ สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 25 เมษายน 2558) ต่อมาจึงได้ปรับปรุงรูปแบบการ
แสดงจากเดิมมีผู้แสดง 2 - 3 คน จึงเพิ่มจำนวนผู้แสดงมารับบทบาทแสดงเป็นตัวละครในลักษณะชาย
จริงหญิงแท้ให้ครบตามจำนวนตัวละครที่ปรากฏเรื่องที่แสดงเรื่องที่คณะหมอลำเรื่องต่อกลอนนำมา
ถ่ายทอดนั้นยกตัวอย่าง เช่น นิทานชาดกหรือนิทานพื้นบ้านเรื่องต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับหลัก
คำสอนตามหลักพระพุทธศาสนาความกตัญญูกตเวที นอกจากนี้มีการปรับเปลี่ยนเรื่องจำนวนผู้แสดงแล้ว
ฉากและเวทีการแสดงก็มีความสมจริงยิ่งขึ้น รวมถึงเครื่องดนตรีปรับเปลี่ยนมาเป็นหลาย ๆ ชิ้นนำเครื่อง
ดนตรีตะวันตกเข้ามาผสมผสานแต่ยังคงใช้แคนเป็นหลัก ส่วนเครื่องแต่งกายจากชุดธรรมดาที่พัฒนาเป็น
เครื่องแต่งกายคล้ายชุดของลิเกมากขึ้น เปลี่ยนแปลงทำนองการลำ การขับร้อง แต่ยังคงสังวาล หรือทำนอง
การลำคงเดิมเมื่อเข้าสู่ยุคเพลงสากลและเพลงลูกทุ่งหมอลำจึงต้องปรับปรุงรูปแบบการแสดงจากลำอย่างเดียว
ได้นำการแสดงดนตรีลูกทุ่งสลับการลำเรื่องต่อกลอนและเริ่มมีหางเครื่องเต้นโชว์โดยแต่งกายชุดสวยงาม
แสดงประกอบการขับร้องหมอลำและการร้องเพลง จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึง
การสื่อสารของกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์และผู้ดูแลเว็บไซต์ในการ
วิจัยครั้งนี้เพื่อให้ทราบพฤติกรรมการสื่อสารของกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนและผู้ดูแลเว็บไซต์
ว่าเป็นอย่างไรรวมทั้งทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่และนำไปประยุกต์ใช้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสื่อสารของกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนในสื่อสังคมออนไลน์
2. เพื่อศึกษาการสื่อสารของกลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์และหัวหน้าคณะหมอลำเรื่องต่อกลอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

แฟนคลับ หมายถึง บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีความชื่นชอบหมอลำเรื่องต่อกลอนเหมือนกัน
จนอาจมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนข่าวสารและความคิดเห็นหรือมีการรวมตัวกัน
เพื่อทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับหมอลำเรื่องต่อกลอน

การสื่อสาร หมายถึง การแสวงหาข่าวสาร และช่องทางการสื่อสารที่แฟนคลับเปิดรับรวมไปถึง
รูปแบบและเนื้อหาของสารอันมีที่มาจากสื่อต่างๆที่แฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนใช้ในการเปิดรับหรือ
แสวงหาข้อมูล

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Network Media) หมายถึง สื่อหรือช่องทางในการติดต่อในลักษณะ
ของการสื่อสารแบบสองทางผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่สามารถนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร
ออกสู่สาธารณะโดยใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์สื่อสารประเภทต่าง ๆ คือ เฟซบุ๊ก (FaceBook)
ทวิตเตอร์ (Twitter) ไลน์ (Line) และ ยูทูบ (Youtube)

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารเกี่ยวกับหมอลำเรื่องต่อกลอนในสื่อสังคม
ออนไลน์และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษามีดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริง PARASOCIAL INTERACTION
2. แนวคิดเกี่ยวกับแฟนด้อม
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริง PARASOCIAL INTERACTION

การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงนี้ถูกวางแนวคิดไว้ว่าเปรียบเสมือนการสร้างจินตนาการเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับมิตรภาพแต่เป็นความรู้สึกเพียงฝ่ายเดียวของผู้ชมโทรทัศน์ที่มีให้กับบุคคลที่ปรากฏในสื่อหรือตัวละครถึงแม้ว่าความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นไปในลักษณะของการมีส่วนร่วมมากกว่าการมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไรก็ตามผู้ชมจะรู้สึกว่ารู้อักและเข้าใจตัวแสดงในทิศทางที่สนิทสนม เช่นเดียวกับรู้อัก และเข้าใจเพื่อที่มีเลือดเนื้อตัวตนจริง ๆ

ดังนั้นความสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริง (Parasocial Relationship) จึงถูกวางให้อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่าตัวแสดงในละครโทรทัศน์มีตัวตนเหมือนคนอื่น ๆ ในวัฏจักรของผู้ชมจริง ๆ Horton และ Wohl (1985) กล่าวว่า ผู้ชมรายการต่าง ๆ มักมีจินตนาการว่าตนเองมีโอกาสใกล้ชิดรู้อักและพูดคุยกันแบบตัวต่อตัวกับตัวละคร หรือนักแสดงที่ตนชื่นชอบในแง่มุมต่าง ๆ หลากหลายมากมายเสมือนกับว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์จริงและราวกับว่าบุคคลดังกล่าวเป็นเพื่อนสนิทหรือคนใกล้ชิด (Quasi - Friendship)

นอกจากนั้นผู้ชมรายการยังแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะและลัทธิให้ตัวละครดังกล่าวกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมในขณะที่เดียวกันผู้ชมบางคนอาจเกิดความผูกพันกับตัวละครมากจนจินตนาการว่าตนคือตัวละครตัวนั้น (Identification) และพยายามเลียนแบบการแต่งกายทรงผมท่าทางอากัปกริยา เสียง ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ของตัวละครดังกล่าว (Sarobol & Singhal, 1998) Isotalus (1995) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่าความสัมพันธ์นี้ไม่ได้ ขึ้นอยู่กับรูปแบบของสื่อตัวพรีเซ็นเตอร์หรือรายการ หากแต่ขึ้นอยู่กับ การได้ดูบุคคลในสื่ออย่างต่อเนื่องมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นฝ่ายเดียวและการปฏิบัติตอบสนองในทันทีทันใดการเกิดความสัมพันธ์นี้มีรากฐานอยู่บนความต้องการพื้นฐานของมนุษย์สำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงกับบุคคลในสื่อนี้จะสามารถสร้างความพอใจและตอบสนองความต้องการนี้ได้ก็เพราะว่ารายการโทรทัศน์ส่วนใหญ่จะถูกติดตามชมอย่างต่อเนื่องจากผู้ชม เพราะผู้ชมต้องการมีเพื่อเมื่อมีการติดต่ออย่างสม่ำเสมอ ผู้ชมจะรู้สึกและมีการเรียนรู้ว่าบุคคลในสื่อ นั้นเปรียบเสมือนเพื่อนเก่า

แนวคิดนี้สนับสนุนการศึกษาที่ว่า การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร นอกจากนี้ยังสามารถตอบปัญหาได้ถึง ความแตกต่างของลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ชมที่ชมเป็นประจำกับผู้ชมที่ไม่ได้ชมเป็นประจำซึ่งผู้ชมส่วนใหญ่ที่รู้สึกชื่นชมหรือรังเกียจบุคคลในสื่อคนใดนั้นเขาต้องมีการติดตามชมละครที่นักแสดงคนนั้นเล่นอย่างสม่ำเสมอก่อนที่จะซึมซับเอาความเป็นตัวละครนั้นไว้ในจิตใจจากนั้นจึงมีการแสดงออกทางความรู้สึกที่มีต่อตัวแสดงนั้นแสดง ความสนใจต่อตัวแสดงการอยากเข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตัวแสดง รวมไปถึงการรู้อักตัวละครในเรื่องนั้นเป็นอย่างดี

ด้วยเหตุที่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงเป็นผลของสื่อมวลชนที่เกิดขึ้นกับผู้ชมอีก รูปแบบหนึ่งดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำเอาแนวคิดดังกล่าวมาเป็นกรอบในการศึกษาถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงของกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนเพื่อศึกษาการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์และได้นำประเด็นสนทนาบนกระดานสนทนาในเว็บไซต์ที่นำเสนอเกี่ยวกับหมอลำ

แนวคิดเกี่ยวกับแฟนดอม

แนวคิดเกี่ยวกับ “แฟน” (fan) และ “แฟนดอม” (fandom) “แฟน” เป็นคำที่ติดปากคนไทยมานาน Henry Jenkins (1992) กล่าวว่าแฟนมีประวัติยาวนานมากจากคำว่า “Fanatic” ซึ่งหมายถึงหลงใหลคลั่งไคล้แฟนเกิดขึ้นครั้งแรกศตวรรษที่ 19 เมื่อมีนักหนังสือพิมพ์ได้พยายามอธิบายถึงคนที่คอยติดตามทีมนักกีฬาอาชีพจึงกำหนดคำว่า “แฟน” ขึ้นมาเรียกคนกลุ่มนี้หลังจากนั้นก็พัฒนาความหมายของคำ ๆ นี้ต่อมาอีกโดยขยายความรวมถึงความจงรักภักดีของผู้ที่ศรัทธาเพื่อภารกิจและงานบันเทิงต่าง ๆ เข้าไปด้วยแฟนแต่ละกลุ่มมีความชื่นชอบต่างกันจึงมีลักษณะต่างกันทั้งในด้านลักษณะภาพลักษณ์และพฤติกรรม เช่น แฟนคลับกลุ่ม ดนตรีกีฬา ภาพยนตร์ดารา นักร้อง เป็นต้น

แฟนดอม (Fandom) กลุ่มชนผู้คลั่งไคล้เป็นลักษณะอาการทางการทดแทนทางด้านจิตวิทยามีความพยายามที่จะสร้างสิ่งที่เรียกร้องความสนใจต่าง ๆ ขึ้นเพื่อทดแทนสิ่งใดที่ขาดและพึงจะต้องมีในชีวิตที่ทันสมัย Henry Jenkin (1992) กล่าวถึงแฟนดอมเอาไว้ว่าเป็นกลุ่มแฟนที่ผลิตเรื่องราวในกลุ่มของพวกเขาเองนอกจากนี้ยังผลิตนวนิยายศิลปะภาพพิมพ์เพลง วิดีโอและการแสดงต่าง ๆ ด้วยตนเองไม่ต้องการลอกเลียนแบบใคร

จากแนวคิดเกี่ยวกับ “แฟน” (fan) และ “แฟนดอม” (fandom) ที่กล่าวมาแล้วในข้างต้นจะเห็นได้ว่าการเป็นแฟนนั้นเกิดจากการที่บุคคลชื่นชอบและพอใจในสิ่งต่าง ๆ จนกลายมาเป็นความคลั่งไคล้และรวมตัวกันจนถูกเรียกว่าแฟนซึ่งจากแนวคิดนี้ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ประกอบในแง่มุมมองของกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสื่อสารของกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์” นั้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงการสื่อสารของกลุ่มแฟนคลับหมอลำโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (InDept Interview) และการศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารต่าง ๆ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่ กลุ่มแฟนคลับของหมอลำเรื่องต่อกลอนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และกลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์ (www.esanguide.com, www.mohlumfanclub.com, www.esan100percent.com)

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) คือ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากชุมชนบนอินเทอร์เน็ตของกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนจำนวน 5 คน และคัดเลือกเว็บไซต์ที่กลุ่มแฟนคลับนิยมมากที่สุดจำนวน 3 เว็บไซต์ ได้แก่ www.esanguide.com, www.mohlumfanclub.com, www.esan100percent.com

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนและกลุ่มผู้ดูแลเว็บไซต์หมอลำเรื่องต่อกลอนระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม 2558

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสื่อสารของกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้ทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทำการเก็บข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 5 คน และ ผู้ดูแลเว็บไซต์จำนวน 3 คน โดยการสัมภาษณ์และสรุปผลการวิจัยแบบพรรณนาโดยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ส่วน

การสื่อสารของผู้ดูแลเว็บไซต์เกี่ยวกับหมอลำเรื่องต่อกลอน

1.1 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเว็บเกี่ยวกับหมอลำเรื่องต่อกลอน

จากการสำรวจและการสัมภาษณ์พบว่าการจัดตั้งเว็บไซต์หมอลำเรื่องต่อกลอน (อีสานไกด์ ดอทคอม หมอลำแฟนคลับดอทคอม และอีสานร้อยเปอร์เซ็นต์ดอทคอม) ตั้งขึ้นเพราะเกิดจากการชื่นชอบความเป็นหมอลำเรื่องต่อกลอนจึงได้รวมกลุ่มกับเพื่อน ๆ ที่มีความชอบในด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานจึงได้จัดตั้งเว็บขึ้นมาเพื่อนำข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เช่น คิวการแสดงของแต่ละคณะ ภาพการแสดงหรือภาพนักแสดงต่าง ๆ กิจกรรมเกี่ยวกับหมอลำเรื่องต่อกลอน (การไหวตโนประเพณีต่าง ๆ) ให้กับกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนได้ติดตามนอกจากข้อมูลข่าวสารแล้วยังได้มีการถ่ายทอดสดการแสดงด้านหน้าเวทีไม่ว่าจะเป็นการถ่ายทอดการกระจายเสียงหรือถ่ายทอดสดทั้งภาพและเสียงไปยังกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนในประเทศไทยและทั่วโลกผ่าน www.youtube.com จากข้อมูลขั้นต้นนั้นผู้ดูแลเว็บมาสเตอร์ได้กล่าวต่อว่า สื่อออนไลน์นั้นเป็นตัวกลางในการเชื่อมต่อระหว่างหมอลำกับกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนเข้าเป็นหนึ่งเดียวกัน

“เกิดความภาคภูมิใจในถิ่นอีสาน และต้องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอีสานให้คงอยู่ต่อไป และนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาพัฒนาในเข้ากับสังคมสมัยใหม่ทำให้หมอลำยังคงอยู่ต่อไป” (ศิริญากรณ์ อนุรักษ์ธรรม, สัมภาษณ์ 1 พ.ค. 2558)

ศิริญากรณ์ อนุรักษ์ธรรม ให้สัมภาษณ์ต่อว่าหลังจากที่ทำเว็บไซต์นี้ขึ้นมาก็ได้มีเสียงตอบรับจากกลุ่มผู้นิยมหมอลำเรื่องต่อกลอนเป็นจำนวนมากดูจากจำนวนสมาชิก 9,520 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 4 พ.ค. 2558) สาเหตุที่ทำให้มีคนติดตามเว็บไซต์อีสานไกด์ดอทคอมและสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ เพราะวงดนตรีหมอลำเรื่องต่อกลอนกำลังเป็นที่นิยมในหมู่วัยรุ่นเพราะปัจจุบันหมอลำได้มีการพัฒนารูปแบบการนำเสนอจากเดิมเป็นลำเรื่องต่อกลอนส่วนมากก็จะมีเฉพาะกลุ่มนั่งฟังพอเปลี่ยนเป็นลูกทุ่งหมอลำโดยนำเพลงลูกทุ่งหรือเพลงไทยสากลที่กำลังเป็นที่นิยมมาร้องประกอบกับการรำก็ทำให้เกิดความสนุกสนานและตื่นหน้าเวที

“ปัจจุบันกลุ่มวัยรุ่นหรือวัยทำงานชอบมาดูการแสดงของหมอลำเรื่องต่อกลอนเพราะดนตรีสนุกสนานได้พบปะเพื่อนที่เป็นกลุ่มอีสานด้วยกันแม้กระทั่งเพื่อนต่างภูมิภาคที่มาทำงานในกรุงเทพมหานครก็จะนัดมาชมการแสดงหมอลำ” (รณฤทธิ์ พิมพ์บึง, สัมภาษณ์ 24 เมษายน 2558)

1.2 รูปแบบการสื่อสารระหว่างเว็บมาสเตอร์และแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนสำหรับรูปแบบการสื่อสารระหว่างเว็บมาสเตอร์และกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนนั้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และสรุปมาพบว่าการสื่อสารเกี่ยวกับลูกทุ่งหมอลำนั้นเว็บมาสเตอร์มีวิธีการสื่อสารกับกลุ่มผู้นิยมลูกทุ่งหมอลำโดยการเว็บบอร์ด (Web board) กระดานสนทนาให้กลุ่มผู้นิยมหมอลำตั้งกระทู้แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับหมอลำ โดยมีเว็บมาสเตอร์เป็นผู้ดูแลนอกจากจะสร้างกระดานสนทนาแล้ว เว็บมาสเตอร์ยังสร้างห้องสนทนาแบบออนไลน์ให้มีการติดต่อสื่อสารกันตลอดเวลา การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การบริจาค

เงินหรือสิ่งของมอบให้กับผู้ที่ด้อยโอกาส รวมถึงจัดผ้าป่าเพื่อทำบุญตามวัดต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร หรือต่างจังหวัด ก็เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารระหว่างเว็บมาสเตอร์และกลุ่มผู้นิยมลูกทุ่งหมอลำ

การสนทนาเกี่ยวกับหมอลำเรื่องต่อกลอนผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ผู้วิจัยได้สำรวจสื่อสังคมออนไลน์ที่นำเสนอเกี่ยวกับวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำ จำนวน 3 เว็บไซต์ได้แก่ อีสานไกด์ดอทคอม หมอลำแฟนคลับดอทคอม และอีสานร้อยเปอร์เซ็นต์ดอทคอม โดยได้ศึกษาจาก กระดานสนทนา (Web board) ว่ากลุ่มผู้นิยมวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำมีประเด็นสนทนากันเกี่ยวกับบ่อไร่บ้าง และผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มผู้นิยมวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำในประเด็นต่าง ๆ ที่และเปลี่ยนแปลงบนกระดานสนทนา (Web board) กระดานสนทนา ในสื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้วิจัยสำรวจนั้นพบว่าประเด็นในการพูดคุยของกลุ่มผู้นิยมวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำจาก 3 เว็บไซต์ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องดังต่อไปนี้

- 1) การโชว์ของแต่ละคณะ
- 2) การเต้ย หรือการร้องเพลงจังหวะสนุกสนาน
- 3) พระเอกนางเอก
- 4) แสง สี เสียง

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มผู้นิยมวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำเกี่ยวกับประเด็นที่มีการพูดคุยกันในกระดานสนทนาของสื่อสังคมออนไลน์เริ่มต้นที่ “การโชว์ของแต่ละคณะ” รูปแบบการโชว์ของแต่ละคณะจะไม่เหมือนกันโดยจะเปลี่ยนแปลงทุกฤดูกาล (ตุลาคม – พฤษภาคม) ถึงเวลาเปิดทำการแสดงในต้นฤดูกาล กลุ่มที่นิยมวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำจะลุ้นและติดตามว่าจะออกมาลักษณะแบบไหนถ้าคณะไหนการโชว์ดี มากก็จะมาพูดคุยกันในกระดานสนทนา ส่วนคณะไหนเปิดวงมาแล้วการโชว์ด้านหน้าเวทีไม่ตรงกับกลุ่มที่ชื่นชอบก็จะมีประเด็นให้คุยกัน เช่น ควรจะปรับเรื่องรูปแบบการโชว์ใหม่หรือแจ้งให้กับหัวหน้าฝ่ายการแสดงให้ทราบ ประเด็นต่อมา “การเต้ย หรือการร้องเพลงจังหวะสนุกสนาน” ประเด็นนี้มีกลุ่มผู้นิยมวงดนตรีลูกทุ่งหมอลำสนทนากันมากพอสมควรเพราะการที่หมอลำจะเรียกผู้ชมให้มากชมกันมาก ๆ หนึ่งเพลงเต้ยจะต้องโดนใจกลุ่มผู้นิยมหมอลำด้วยเพราะคนที่ไปชมหมอลำนั้น ส่วนใหญ่จะไปสนุกสนาน ด้านหน้าเวทีหลังจากจบการแสดงแล้วเพลงเต้ยก็จะเป็นประเด็นในการสนทนากันในกลุ่มทั้งนี้การสนทนาเรื่องเพลงเต้ยไม่ได้หยุดแค่วงสนทนาในสื่อสังคมออนไลน์เท่านั้นกลุ่มผู้นิยมหมอลำบางคนสนิทกับคนในคณะหรืออาจจะเป็นหัวหน้าคณะบอกกล่าว ว่า เพลงเต้ยไม่สนุกนะเพราะมีกลุ่มผู้ชมต่าง ๆ มีการพูดคุยกัน คณะก็จะนำไปปรับต่อไป

การสื่อสารของกลุ่มแฟนคลับผ่านสื่อสังคมออนไลน์

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนพบว่า การสื่อสารของกลุ่มแฟนคลับส่วนใหญ่ใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อกลางในการติดต่อกันเพื่อที่จะติดตามผลงานของสื่อพื้นบ้านอีสานอย่างหมอลำเรื่องต่อกลอนเนื่องจากเป็นสื่อที่เร็วและสามารถเข้าถึงได้ง่าย ส่วนประเด็นที่กลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนสื่อสารนั้นเป็นเรื่องของการแสดงพระเอกนางเอก ที่กลุ่มแฟนคลับชื่นชอบรวมถึงสถานที่หรือคิวการแสดงของคณะหมอลำเรื่องต่อกลอนแต่ละคณะเดินทางเพื่อทำการแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ กลุ่มแฟนคลับเหล่านี้ก็จะเดินทางไปชมติดตามพระเอกนางเอกที่ตนชื่นชอบ

สรุปและอภิปรายผล

หมอลำเรื่องต่อกลอนเป็นสื่อพื้นบ้านอีสานที่กำลังเป็นที่นิยมอยู่ในปัจจุบัน เดิมการติดต่อสื่อสาร ของกลุ่มผู้ชมหมอลำเรื่องต่อกลอนค่อนข้างลำบากจนบางครั้งทำให้หมอลำเรื่องต่อกลอนหลายคณะต้องปิดตัวลงแต่ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้การสื่อสารเข้ามามีบทบาทสำคัญมากขึ้น หมอลำเรื่องต่อกลอนก็มีการพัฒนาขึ้นการสื่อสารก็มีหลากหลายรูปแบบทำให้เกิดกลุ่มแฟนคลับเพื่อที่จะชมหมอลำเรื่องต่อกลอน รวมถึงมีการสร้างสื่อสังคมออนไลน์เพื่อที่จะเผยแพร่ข่าวสารต่าง ๆ ของหมอลำเรื่องต่อกลอนโดยผู้สร้างเหล่านี้ล้วนแล้วเป็นแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนทั้งนั้นผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้สร้างสรรค์เว็บไซต์เกี่ยวกับหมอลำเรื่องต่อกลอนพบว่า เป็นแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนมานานแต่ไม่ค่อยได้มีโอกาสชมด้านหน้าเวทีการแสดงดังนั้นจึงได้สร้างเว็บไซต์ขึ้นมาเพื่อให้กลุ่มแฟนคลับได้มาพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ผ่านหน้าเว็บไซต์

แนวคิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงนั้นสามารถที่จะอธิบายลักษณะของกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนโดยที่แฟนคลับจะติดตามตัวแสดงหรือพระเอกนางเอกที่ตนชื่นชอบผ่านทางเว็บไซต์ประเด็นที่สำคัญคือถ้ามีเรื่องไม่ดีเกี่ยวกับตัวแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนกลุ่มแฟนคลับนั้น ๆ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีด้วยหรือแม้แต่ว่าตัวแสดงหมอลำเรื่องต่อกลอนมีข่าวดีหรือได้รับการยกย่องก็จะเกิดความรู้สึกดีด้วยจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมถึงความจริงของกลุ่มแฟนคลับนั้นอาจส่งผลให้คณะหมอลำเรื่องต่อกลอนยังคงทำการแสดงต่อไปได้และที่สำคัญเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมที่ดีของภาคอีสานให้ยังคงอยู่ต่อไป

เว็บไซต์เกี่ยวกับหมอลำเรื่องต่อกลอนที่ผู้วิจัยนำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้นเว็บไซต์ส่วนใหญ่เป็นที่นิยมของกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนข้อมูลที่นำมาเผยแพร่ทางสื่อสังคมออนไลน์นั้นส่วนใหญ่มีความเหมือนกันแต่จะแตกต่างวิธีการนำเสนอทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวเป็นประโยชน์กับเจ้าของคณะหมอลำเรื่องต่อกลอนเพื่อนำข้อมูลมาปรับการแสดงเพื่อให้กลุ่มแฟนคลับเกิดความประทับใจมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการสื่อสารของกลุ่มแฟนคลับผ่านสื่อสังคมออนไลน์และผู้ก่อตั้งเว็บไซต์เกี่ยวกับหมอลำเรื่องต่อกลอนเพื่อให้ทราบถึงการชื่นชอบรวมถึงเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านอีสานเอาไว้แม้จะมีเรื่องวัฒนธรรมยุคใหม่การสื่อสารที่ทันสมัยใหม่ยิ่งทำให้สื่อพื้นบ้านประเภทหมอลำก็ยังคงอยู่ต่อไปทั้งนี้คณะหมอลำเรื่องต่อกลอนต้องมีการปรับเปลี่ยนการแสดงรวมถึงการต่อยอดกับกลุ่มแฟนคลับหมอลำเรื่องต่อกลอนเพราะการที่หมอลำเรื่องต่อกลอนจะอยู่รอดนั้นกลุ่มแฟนคลับเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก

เอกสารอ้างอิง

กลุ่มหมอลำแฟนคลับดอกคอม. (9 พฤศจิกายน 2558). อีสานบ้านเฮา. สืบค้นจาก

www.facebook.com/groups/mohlumfanclub.

กลุ่มอีสานไกด์ดอกคอม. (9 พฤศจิกายน 2558). แสดงสดหน้าเวที. สืบค้นจาก

www.facebook.com/esanguide.fans.

Horton, D., & Wohl, R.R. (1956). Mass communication and parasocial interaction :

Observation on intimacy at a distance, *Psychiatry*, 19(3) : 215-229.

Isotalus, Pekka. (1995). *Friendship through Screen : Review of Parasocial Relationship*,

Nordicom Review, 1, 59-64

Jenkins,Herry. (1992). *Sexual Poachers*. New York and London : Routledge.

Sarobol,P.S. and Singhal,A. (1998). “Glocalising” media products : Investigating the Cultural shareability of the Karate Kide entertainment-education film in Thailand. *Media Asia*, 25(3), 170-175